

Salutació

– Josep Rota –

Psicòleg. Psicomotricista. Formador de Psicomotricistes. Membre del GREP¹ Barcelona

He de dir que em va fer especial il·lusió quan en Josep Maria Brun em va proposar que escrivís aquest text de salutació per a la Revista *eipea*. Amb ell ens coneixem des de fa molts anys, tot i que darrerament ens trobàvem esporàdicament.

Sóc psicòleg i psicomotricista i fa 13 anys que estic jubilat. Els 25 darrers anys de la meua vida professional els vaig treballar al CEE Vil·la Joana de Barcelona i allí va ser on vàrem compartir moments intensos d'activitat professional. Jo era director del Centre i vaig proposar-li que ell en fos el supervisor clínic. Ja ens coneixíem d'abans, a través de les relacions que en aquella època manteníem algunes escoles especials en les que treballàvem amb infants amb funcionament psicòtic o autista. Parlo dels últims anys del segle passat i principis d'aquest. En Josep Maria Brun venia una vegada al mes a la sessió clínica, on supervisava els casos que li exposàvem. Funció que continua fent actualment.

Com he dit, els meus darrers 25 anys de vida laboral vaig treballar a Vil·la Joana, on hi vaig entrar com a psicomotricista i on també hi vaig desenvolupar funcions de psicòleg. Vaig dur a terme la meua relació laboral amb els infants amb psicosis o autisme a través de la intervenció psicomotriu en un context de pràctica terapèutica.

La meua primera trobada amb el món de la psicomotricitat es va produir en la dècada dels 80 del segle passat quan van aterrar a Barcelona dos professionals francesos que van revolucionar el món de la psicomotricitat al nostre país: l'André Lapierre i el Bernard Aucouturier. Ells van aportar una nova visió d'aquesta disciplina, reforçant la idea de cos com una unitat global, on els aspectes motors, afectius i cognitius formen un tot indissoluble, amb continguts conscients i també altres d'inconscients. La pràctica de la psicomotricitat havia de respectar l'activitat lliure i espontània de l'infant. He de dir que aquest plantejament

en aquell moment va suposar una gran descoberta i va provocar una gran transformació en el camp de la psicomotricitat en el nostre país. Jo m'hi vaig comprometre llavors i hi segueixo actualment.

Vull referir-me al món de la psicomotricitat partint fonamentalment de la meua experiència i vivència, sabent que l'origen d'aquesta disciplina es situa a l'any 1907. Sembla que hi ha acord en que Dupré va ser el primer en utilitzar el terme Psicomotricitat quan va associar debilitat mental amb debilitat motriu, per referir-se a la idea de que es poden reeducar les persones afectades, establint relacions entre moviment i psiquisme.

Varen doncs sorgir i es varen organitzar diferents escoles de formació arreu de l'estat espanyol, que en aquest moment actual ja s'han convertit la majoria en postgraus i màsters universitaris. Més endavant es varen crear diferents associacions professionals que acollien i acullen als psicomotricistes formats en aquestes escoles. L'any 1998 es va crear la Federació d'Associacions de Psicomotricistes de l'Estat Espanyol (FAPEE), que agrupa a aquestes associacions. A la vegada, la FAPEE és la representant dels psicomotricistes de l'Estat Espanyol en el Fòrum Europeu de Psicomotricitat. Tota aquesta estructura és la que sustenta la professió del psicomotricista i vetlla per la seva formació adequada.

La gran majoria d'escoles del nostre país disposen de l'espai de psicomotricitat, on s'hi duu a terme la psicomotricitat educativa i preventiva, encara que no sempre la persona que fa la psicomotricitat tingui la formació específica de psicomotricista. A més, hi ha centres privats, fora de l'escola, on es practica la psicomotricitat d'ajuda terapèutica en petits grups o de forma individual. Una pràctica estesa i reconeguda en els diferents àmbits i amb connexions amb moltes altres disciplines, però paradoxalment, la professió

¹ Grup de Recerca en Educació Psicomotriu.

de psicomotricista no està encara legalment reconeguda ni figura en el catàleg nacional de qualificacions professionals. La FAPee hi treballa de fa temps per aconseguir de l'administració el seu reconeixement.

Des d'aquell inici als anys 80, el meu recorregut ha transitat per l'acompanyament d'infants en un context sobretot de pràctica psicomotriu d'ajuda terapèutica i, també, com a formador de professionals psicomotricistes en diferents postgraus i màsters universitaris. També en la divulgació d'aquesta pràctica, a través d'articles i de llibres i supervisant a professionals de forma individual o a equips (CDIAPs, CSMIIJ²).

Vull fer referència a un llibre en concret, publicat l'any 2023 i escrit pel Grup de Recerca en Educació Psicomotriu (GREP) de la Universitat Autònoma de Barcelona, al qual pertanyo: "Psicomotricidad. Pikler, Lapiere, Aucouturier y UAB. Diferencias conectadas". L'objectiu d'aquest llibre és el de proporcionar una mirada als principals enfocaments psicomotrius, que en aquest moment es donen en el nostre país.

Vull aprofitar ara aquesta ocasió per explicar d'una forma sintètica els conceptes que per mi són fonamentals i més significatius en aquesta pràctica, amb la finalitat d'emmarcar-la. En el número 15 d'aquesta revista hi surten publicats tres articles on es descriuen experiències pràctiques d'aquesta intervenció terapèutica amb infants amb autisme i on es pot descobrir el significat d'aquest tipus d'intervenció. Vull referir-me doncs a tres d'aquests conceptes: la manera d'entendre el cos, l'estructura de la sessió de psicomotricitat i, en tercer lloc, el joc com a eina per excel·lència d'intervenció.

El cos. El cos com a una unitat que inclou els aspectes funcionals i competencials i també els afectius i emocionals. Uns i altres s'interrelacionen i s'intercondicionen. Aquesta dinàmica es manifesta externament a través de l'expressivitat motriu de l'infant. L'objectiu general de la intervenció

psicomotriu, en un marc educatiu i preventiu, és el d'acompanyar i afavorir la maduració psicològica de l'infant i, en el vessant terapèutic, afavorir i acompanyar la d'aquells infants que presenten unes alteracions en el seu procés de maduració.

L'estructura de la sessió de psicomotricitat.

Aquesta pràctica utilitza un dispositiu espacial i temporal que afavoreix un recorregut maduratiu que va de l'acció al pensament. Es divideix en dos grans temps: el temps de l'expressivitat motriu i el temps de l'expressivitat plàstica i verbal. I els dos estan emmarcats amb dos rituals, el d'entrada i el de sortida.

El joc. El seu significat. En el joc, l'infant hi troba una font de plaer. Afavoreix l'adquisició de les competències motrius i les capacitats coordinatives. Permet la realització simbòlica d'alguns desitjos, que, d'una altra part, està prohibit que es concretin en la realitat. Permet l'elaboració de l'ansietat de l'infant, que pot tenir un origen intern o extern. És un instrument de control de les emocions intenses i un aprenentatge per a solucionar conflictes. Ajuda a realitzar tot el procés d'identificació amb l'adult.

En la intervenció psicomotriu, es proposen diferents tipus de jocs, ordenats de tal manera que tenen a veure amb la maduració psicològica de l'infant.

a/ Jocs de reassegurament. Són els jocs motors universals: córrer, grimpar, saltar, lliscar, rodar... tots els jocs que es duen a terme en un espai organitzat en les tres dimensions: horitzontalitat, verticalitat i pla inclinat. És una experimentació lliure i espontània dels infants que el psicomotricista acompanya, sosté i reconeix. L'infant es construeix a través de la relació i la presència de l'adult.

b/ Jocs pre-simbòlics. Són aquells en els quals l'infant es separa i es distancia de l'adult; d'un adult que abans li era del tot necessari. Són els jocs d'amagar-se per a ser trobat; escapar-se per a ser atrapat; tots els jocs d'oposició, on es treballa la separació i la diferenciació.

² A Catalunya, acrònim dels Centres de Desenvolupament i Atenció Precoç i els Centre de Salut Mental Infanto-Juvenil.

c/ Jocs simbòlics. Jocs d'identificació amb diferents personatges o animals. Són els jocs del "com si...". Però per jugar a "com si...", abans l'infant ha de tenir consciència de "qui és" ell. L'infant adquireix aquesta consciència corporal i personal a través dels dos primers tipus de joc. Aquestes primeres identificacions sempre tenen a veure amb aspectes carencials a l'interior de la unitat corporal; amb ideals del jo. En la mesura que aquesta capacitat simbòlica evoluciona, apareixen els jocs de rols, quan l'infant és capaç d'identificar-se amb diferents tipus de personatges.

Vull acabar amb la definició que la FAPee fa de la psicomotricitat:

"La psicomotricitat és una disciplina que, basant-se en una concepció integral de l'ésser humà, s'ocupa de la interacció que s'estableix entre el coneixement, l'emoció, el cos i el moviment i de la seva importància per al desenvolupament de la persona, així com de la seva capacitat per expressar-se i relacionar-se en un context social. Partint d'aquesta concepció es desenvolupen diferents formes d'intervenció psicomotriu que troben la seva aplicació, sigui quina sigui la seva edat, en els àmbits preventiu, educatiu, reeducatiu i terapèutic". ●

